

nosti da vidimo na njihovim samostalnim izložbama i drugim grupnim nastupima, sa karakteristikama relevantnim njihovim već poznatim plastičnim istraživanjima. Tako, Rodoljub Anastasov, delikatno sugerira implicitno izraženo verovanje u konstantnom izazovu prošlosti. Spase Kunovski je sav u tihoj kontemplaciji, u razmišljanju o devalvaciji trajnosti stvari. U velikom »Nemom diptihu« Taneta Atanasovskog-Garskog, pulsiraju dinamične ideje razvučenog psihodeličkog štimunga.

Htela bih i ovoga puta da ukážem na inventivnu vizuelnu radoznalost što uvlači Dušana Perčinkova u stalno sveže duhovne horizonte. Vasko Taškovski u slici »Zaustavljeno kretanje« (za razliku od njegove druge izložene slike »Orogenska mašina«), nudi nam prijatnu šetnju kroz ezoterične horizonte u nedogled, obiliveni više u kosmičkosomnabulskoj, nego u ovozemaljskoj atmosferi. »Neobična civilizacija« Dimitra Stojčevskog sva je u igri slučaja i intencionalnosti i uspeva da nas odvuče u nespokojnoj besedi jednog introvertnog sveta. Đoko Matevski zadržava asocijativno-uznemirujuću klimu, sa tendencijom da postigne maksimalnu suptilnost likovnog saopštavanja. Dvojnost svoje psihološke pro-

blematike, Risto Mijalkoski je ipak kamuflirao u vrlo koherentnu finalnu viziju. Aleksandar Risteski ovog puta uzdržanje uzdiže svoj lament nad robustnim predelima Makedonije, u kojima još uvek šapuću stara predanja. Agresivni delirijum Kirila Efreмова prikazuje bića u stanju deklamatorski intonirane konvulzije. Delikatna likovna ekspresija Doneta Miljanovskog i pored otvorenosti hromatske skale, u konfliktu je sa nedovoljno savladanom zanatskom veštinom. Vasil Vasilev kao da obmanjuje vajarsku formu na račun brojnih detalja, linearnih i kolorističnih intervencija. Boris Nikoloski ponovo se vraća interesantnim, skrčavim i rustičnim oblicima, koje mu široko nudi rodna gruda. Bogdan Musović izražava interes za jednostavne plastične solucije, bliske ready-made objektima i multiplima. Među ostalim učesnicima spomenimo još: Gavrovskog, Gligorovu, Kondovskog, Kodžomana, Krmova, Martinovskog, Pavlovskog, Spirosku, Temkovu, Šemova, Bečarevskog i Koneskog. Na kraju da ne zaboravimo naglasiti da je prvi put u istoriji DLUM-ovih prezentiranja, izražena naglašena briga za maksimalnu dokumentovanost likovnotehničku obradu kataloga.

IV svetska galerija karikatura

Muzej savremene umetnosti

Sonja Abadžieva Dimitrova

Sve veći odziv karikaturista iz više desetina zemalja sveta, kao i porcionalan interes publike, potvrđuje opravdanost postojanja ove jedinstvene stalne likovne manifestacije međunarodnog karaktera u Skopju (u organizaciji Muzeja savremene umetnosti i redakcije humoristično-satiričnog lista »Osten«).

Izgleda da smeh najspontanije i najiskrenije zbližuje ljubitelje iskre duha-tvorca karikatura. Zbog toga se drugačije i ne može shvatiti samoinicijativni dolazak 60 učesnika na dan otvaranja IV svetske galerije karikatura u Skopju.

Na postavljeno, dosta širokogrudno pitanje: »Zašto?«, odgovorilo je preko 300 karikaturista. Kao i prethodnih godina, a čini se ove najviše, kroz prostorije u kojima je aranžirana karikatura, sve manje se susreću nasmejana lica. Nema »onog vedrog smeha koji čisti dušu kao tragedija, gledajući tragiku ovog sveta kroz harmoniju suza«, kao što je lucidno primetio Anton Gustav Matoš. Moguće je da su i tvorci »smešne štampe« zauzeli naglašeno angažovan stav prema svim problemima i pitanjima današnjice, često lišen humora ili satire. Na ovogodišnjoj izložbi, inspiracija se kretala od biblijskih tema do rata u Vijetnamu i Minhenske olimpijade: na jedno pitanje stotinak odgovora, najčešće političkih i socijalno angažovanih. Taj znak pitanja, to »zašto?« prati čoveka

od rađanja, muči ga tokom celog života i kao što je primetio jedan karikaturista, gasi se definitivno sa smrću; javlja se kao tovar, kao zamka, kao bol ili grč. U ovom pesimistički intoniranom svetu, tužnom, izmučenom, morbidnom, kojeg nam ovog puta pružaju karikaturisti iz preko 40 zemalja, horizonti prema izlazu su mutni, perspektive nedokučive. Savršeni mehanizmi — kompjuteri i atomske bombe prete da unište svoga stvaraoča. Ljudski mozak, kao destruktorka u očima karikaturista, često je predmet poigravanja i u toj igri biva izbačen kao nepotrebno breme. Crtana misao, široko eksponirana u svim dnevnim, nedeljnim i mesečnim publikacijama, u animiranim TV reklamama i crtanim filmovima, paralelno postavljena sa najozbiljnijim političkim, socijalnim, ekonomskim, kulturnim i umetničkim događajima ima težak i odgovoran zadatak, značajnu misiju, što ovoga puta, čini se, nije do kraja realizovano. Od karikature se traži duhovitost, inventivnost, lucidnost, a u isto vreme likovno-estetska izražajnost i originalnost ideje. Samo sinteza svih ovih elemenata čini karikaturu u pravom smislu reči potpunom. Na kraju, zašto da ne zloupotrebimo misao Petra Džadžića: »Humor i satira su test za opšti nivo kulture jedne nacije«.

Posle »Zašto?« tema sledeće izložbe biće »Današnji mit«.

Vasil Vasilev

Centar za kulturu i informacije grada Skopja

Slobodanka Parlić-Barišić

U izložbenim prostorijama Centra za kulturu i informacije grada Skopja, tokom meseca oktobra prošle godine bila je otvorena samostalna izložba mladog skulptora Vasila Vasileva. Tom prilikom umetnik nam je prikazao jedan mali, retrospektivni presek portreta u svom dosadašnjem opusu, temu koja zauzima značajno mesto u njegovom likovnom stvaralaštvu i kojoj se umetnik često i sa osobenom ljubavlju posvećuje.

Novija dela, koja su nam sada prezentirana po prvi put, zadržavaju logični kontinuitet sa onim što znači umetnikovo credo još od vremena kada je Vasilev počeo da stvara kao skulptor, potvrđujući na taj način već stvorenu nužnu konstataciju da Vasilev sa jednom takvom vrstom kreativnosti zauzima posebno, specifično mesto u savremenoj makedonskoj skulpturi. U tom smislu on se ne povezuje sa stilskim ili tematskim osobenostima prisutnim u skulptorskim istraživanjima bilo kog makedonskog skulptora starije ili mlađe generacije.

Dvadesetak skulptura — portreta, rađenih isključivo u drvetu, rezultiraju dvema evidentnim namerama umetnika: prvo, da se sasvim posveti drvetu i da se delo ostvari u silnom sudaru umetnika i materije, gde

je naglašen svaki udarac dleta, svaki rez i svi simboli, i drugoj, da u prirodnoj fakturi drveta pronađe njegov identitet i svoje refleksije i da jednostavnim intervencijama usmeri to međusobno dejstvo čoveka i materijala.

U tom svom postupku, Vasilev se oslanja na mistiku formi primitivne skulpture, na toteme indijanske tradicije i na afričku nacionalnu plastiku, sa karakteristikama monumentalnosti, kaskadne prelomljenosti formi i ispučenosti volumena. Oblik lica Vasilev najčešće stvara apliciranjem samo fragmenata portreta, postižući dominantan efekat i osobenost specifičnim postavljanjem jabučnih kosti, frizure i brade. Patina, koja se pri tome često nanosi na drvo, naročito senzibilizira fakturu materijala, stvarajući tople i za drvo neke nove i neočekivane efekte. Izložba je obuhvatila i izbor crteža i kolaža koji, sa upečatljivom igrom forme i kolorita dočaravaju osnovne karakteristike dela Vasileva kao skulptora.

Ovakvim građenjem svog likovnog izraza, Vasilev s pravom zauzima jedno od vidnih mesta u savremenoj makedonskoj skulpturi.